

## Oral Mukoza Kontakt Dermatitlerine Yaklaşım

### Özlem Su

S.S.K. Vakıf Gureba Eğitim Hastanesi Dermatoloji Kliniği

Oral mukoza kontakt dermatitleri (kontakt stomatitler) diğer kontakt dermatitlere oranla daha az görülür. Genel olarak mukoza primer irritanlara dirençlidir ve deriyle karşılaştırıldığında duyarlanması daha zordur. Ağız mukozası sürekli olarak tükrükle yıkandığı için mukozal yüzeyden duyarlandırıncılar temizlenmekte ve böylelikle duyarlanma için yeterli temas önlenmektedir. Bundan başka zengin damarsal yapı absorpsiyonu hızlandırmakta ve allerjenlerin temizlenmesini sağlamaktadır. Tüm bunlara rağmen kontakt duyarlılık tekrarlayan oral ülserler ve likenoid reaksiyonlarda bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Allerjik kontakt dermatitin, irritan kontakt dermatitten ayrılması zor olabilir. Diğer yandan vitamin eksiklikleri, anemiler, üremik stomatit ve kandyaziste görülen oral değişiklikler allerjik kontakt stomatiti taklit edebilir. Oral mukoza kontakt dermatitlerinde klinik görünüm temas eden madde ve temas süresine bağlıdır. Subjektif yakınmalar, objektif bulgulardan çok daha ön plandadır. İğneleme-yanma hissi, tat kaybı, lokal anestezi reaksiyonlar, ağızda, dilde şişlik en önemli yakınmalardır. Objektif bulgular arasında ödemle birlikte ya da tek başına eritem (hafiften-canlı kırmızı renge kadar değişen), nadiren de vezikül ve erozyonlar görülebilir. Dental materyaller ve protezler gibi mukozada kalıcı temasa yol açan allerjenler beyaz peçlerle karakterize oral liken planusa ve diğer likenoid reaksiyonlara da neden olabilirler. Allerjik kontakt stomatitte oral ve perioral bulgulardan sorumlu geniş bir allerjen grubu vardır. En sık tanınan allerjenler 4 ana grubu ayrılabilir.

1- Dental ve ağız bakım ürünlerinden oluşan allerjenler.

2- Gıda katkı maddeleri (tat vericiler ve antioksidanlar)

3- Dental restorasyonlarda kullanılan metaller

4- Muayene eldivenlerindeki lastik kimyasallar.

Kontakt stomatitin tanısında hastanın öyküsü ve fizik muayene önemli bir ipucudur. Mukozal biyopsi esas olarak ayırıcı tanıya giren diğer tabloların (prekanseröz-kanseröz lezyonlar, viral-fungal infeksiyonlar, vezikülo-büllöz dermatozlar v.b.) dışlanması için önemlidir. Oral mukoza duyarlandığı zaman, deri de duyarlandığı için oral mukozaya direkt test uygulamaya gerek yoktur. Bu nedenle kontakt allerjenin saptanması için yama ("patch") testi altın standarttır. Testin uygulanması basit olmakla birlikte antijen seçimi ve testin yorumlanması zordur. Geniş bilgi ve yeterli deneyim gerektirir. Tüm hastalar standart seriye ek olarak prezervatif ve klinik problemle ilişkili antijen serileri ile test edilmelidir. Sorumlu allerjen veya allerjenlerin saptanması ve uzaklaştırılması tanı kadar tedavide de önemli rol oynar.

Dental ve ağız bakım ürünlerinin terapötik veya kozmetik amaçlı olarak günümüzde gittikçe artan oranlarda kullanıldığı dikkate alınırsa kontakt stomatitlerin de ne kadar önemli bir problem haline geldiği daha iyi anlaşılır. Dermatologların ve diş hekimlerinin hastaların oral mukoza yakınmaları karşısında uyanık davranmaları, tanı ve tedavi aşamalarında işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir. Bu yaklaşım hastalara olduğu kadar hekimlere de büyük yarar sağlayacaktır.